

при спалюванні, описаний математично та зображений графічно. Одиниці виміру в даному випадку – це відсотки помножені на час.

Можливо, математика – це не захоплююча наука в порівнянні з фізикою, хімією, механікою або електротехнікою. Адже, можна розглядати хімічні реакції та речовини, утворені в результаті цих реакцій, проектувати прилади та програмувати роботизовані системи, але все це було б проблематично, не май ми якусь суху точку відліку.

Математика – це засіб опису світу навколо нас, вона допомагає викласти цікаві процеси на папері, в короткій і сухій формі, а також висловити складні величини в кількісному вигляді.

Цілком імовірно, що без інтегралів вода, яку ми п'ємо, була б не придатна до вживання. Так переймемося ж до них повагою.

Список використаних джерел

1. Бугров Я. С., Нікольський С.М. Диференційне та інтегральне числення. – Наука, 1989. – 464 с.
2. Так зачем же всё-таки нужны интегралы? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tjournal.ru/science/108089-tak-zachem-zhe-vse-taki-nuzhny-integraly>.
3. Інтеграл. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BB>

Юлія Присяжнюк

ПЕТРО НІЩИНСЬКИЙ – СПОДВИЖНИК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

На обрії культурного процесу другої половини ХІХ століття, в сузір'ї корифеїв українського мистецтва висвічується ім'я Петра Івановича Ніщинського. Його постать належить до найвизначніших будівничих багатовекторної культури України. Композитор, поет-перекладач, автор обробок українських народних пісень, романсів, видатний громадський і літературний діяч, один із основоположників українського музично-драматичного театру. Він належав до прогресивних кіл української інтелігенції того часу, яка всупереч переслідуванням царського уряду, відстоювала розвиток передової, національної культури.

Звернення до життєпису яскравої особистості не втрачає актуальності ніколи, так як він має великий виховний потенціал. А додає актуальності те, що життя і творчість видатного представника української демократичної культури Петра Івановича Ніщинського сповнені загадок і все ще вимагають дослідницької уваги. Писали про нього мало, бо архіви,

на які можна було б спиратися, відсутні. Але попри це, публікації з'являлися. Про нього писав бібліограф Михайло Комаров та письменники Григорій Зленко і Юрій Сисін.

Народився Петро Іванович Ніщинський 21 вересня 1832 року в с. Неменка Липовецького повіту Київської губернії (Іллінецький район, Вінницька область), у родині священників. Його дідусь – Василь Ніщинський був уніатським священником, парохом Покровської церкви [7, с. 229], що знаходилася у селі. Батько – Іван Ніщинський був сільським дяком і передчасно помер, коли Петрові було сім років. Мати була простою селянкою. Ставши вдовою та залишившись з маленькими дітьми без жодних засобів для існування, вона вирушила з ними до Києва, аби «вивести дітей у люди» [4]. Влаштувавшись кухаркою, вона докладала багато зусиль, щоб влаштувати їх на навчання. Петра вона віддала у 1842 році до Києво-Софійського духовного училища [9], а у 1844 році – до Києво-Подільського [6], яке він закінчив у 1845 році. Успіхи в навчанні та любов до музики і співу дозволили хлопцеві у 1849 році вступити до Київської духовної семінарії [4].

У 1850 році Петро виїжджає до Афін зі своїм вихователем ієромонахом Антоніном [5], увагу якого привернули вокальні здібності вісімнадцятирічного талановитого семінарста. В Афінах Ніщинський співав у церкві, вивчав еллінську культуру, мистецтво, вдосконалював знання грецької мови. У 1856 році закінчив філологічний і богословський факультети Афінського університету, захистив дисертацію на ступінь магістра наук за темою: «Про єресі та розколи в Російській церкві» [5]. У цьому ж році він одружився. Згодом – влаштувався викладачем грецької мови в Афінській гімназії.

У 1857 році через категоричну відмову Петра Ніщинського прийняти духовний сан у нього виникає конфлікт з архімандритом Антоніном. Це призводить до звільнення й від'їзду вченого до Петербургу. Там він викладав грецьку мову в духовній семінарії, цікавився українською культурою. Позитивний вплив на формування його духовних зацікавлень мав професор Михайло Костомаров [9], який у той час перебував у Петербурзі.

Життя родини Ніщинських у російській столиці було складним та недовгим. Скромна учительська заробітна плата змусила Петра Івановича знову повернутися до Афін, але й там він не затримався надовго.

У квітні 1860 року родина Ніщинських переїжджає до Одеси. Попри матеріальні труднощі Петро Ніщинський активно займався громадською і педагогічною діяльністю, працював як вчений-філолог за спеціальністю грецька лінгвістика, багато уваги приділяв літературі і музичній діяльності. В Одесі митець створив хорový і драматичний гуртки, брав активну участь у діяльності «Одеського музичного товариства» [2, с. 46].

У 60–70-ті роки XIX ст. Петро Ніщинський налагоджував дружні

відносини з видатними представниками українського мистецтва того часу – Марком Кропивницьким, Петром Сокальським, братами Тобілевичами. Активно розвивав свій талант, збирав та обробляв народні пісні. Обробку пісні «Байда» [4] про боротьбу українських козаків проти турків, Петро Іванович присвятив українському композитору Миколі Лисенку, з яким був знайомий особисто. Талановитими є також його обробки українських народних пісень: «Козак Софрон» [1, с. 110] та «Ой, гук, мати, гук» [7, с. 229].

Протягом 1875–1882 років Ніщинський перебував у провінційному місті Ананьєві (Одеська область). У той час він зблизився з передовою творчою інтелігенцією повітового міста Єлисаветграда (Кропивницький), де діяв музично-драматичний гурток, керівником якого був Марко Кропивницький. У гуртку брали участь брати Тобілевичі, їх сестра Марія Тобілевич, дві доньки Ніщинського. Саме для цього гуртка у 1875 році він написав свій найкращий твір – «Вечорниці» [2, с. 47] до п'єси Тараса Григоровича Шевченка «Назар Стодоля» [5]. Вершиною цього музичного твору є пісня «Закувала та сива зозуля» [1, с. 110], яка сповнена палкого патріотизму, заклику до боротьби, віри у краще майбутнє. Найвизначніші діячі культури того часу, зокрема Микола Лисенко, Олександр Кошиць, Кирило Стеценко включали її до концертних програм. Багато пісень з «Вечорниць» [2, с. 47] стали народними, а сам твір увійшов у десятку шедеврів світової хорової музики. Микола Лисенко дав йому високу оцінку й назвав ім'я автора серед «...найвидатніших музик, пишучих і писавших на українські тексти і сюжети» [4]. Для української музичної культури значимість цього твору є дуже великою, адже композитор збагатив її професійно зрілим і високоідейним твором, який своїми найглибшими коріннями пов'язаний із життям, історією та фольклором нашого народу.

Про приїзди Петра Івановича до Єлисаветграда у своїх мемуарах писав Панас Саксаганський так: «Ці вечірки були урочистими, коли до Єлисавету наїздив Петро Іванович Ніщинський. Як живий він і зараз перед очима: сивий, з цапиною борідкою і сірими виразними очима. Сидить біля сестри за фортепіано. «Світи, місяцю, і ви, ясні зірничі, нема милого – не милі й вечорниці» – лунає-переливається голосочок «українського соловейка». Лице Петра Івановича туманіє, хмуриться ясне чоло і одна по одній покотились із очей по щоках сльози. А голос ллється, як струмок цілющої водиці, з такими характерними форшлагами, яких не можна передати...» [8, с. 40].

Петро Ніщинський разом з композиторською, займався науковою та перекладацькою діяльністю. У 1870 році видав посібник «Опыт элементарного руководства при изучении греческого языка в гимназиях и прогимназиях» [5], написав наукові розвідки про грецьку мову, а у 1879 році видав перекладене грецькою мовою «Слово о полку Ігоревім» [7, с. 229].

Протягом 1882–1888 років Ніщинський знову жив у Одесі. Працював викладачем Другої Одеської гімназії та перекладав українською мовою грецьких класиків. У 1883 році здійснив перші в Україні переклади «Антигони» [3, с. 104] Софокла, частково переклав «Іліаду» [1, с. 110] Гомера. У 1889 році було видано перекладену українською мовою «Одіссею» [1, с. 110], шлях до видання якої був дуже важким. Перевіршування цього великого твору вимагало багато сили та часу, якого лишалося дуже мало після викладацької роботи. Хоч у червні 1887 року Петро Ніщинський завершив працю над її перекладом, але цензура заборонила її друкувати і це стало початком його переслідувань. Після ревізії Другої Одеської гімназії, його звинуватили у незнанні грецької мови і перевели на нижчу ставку учителювати у Бердянськ, але думка про видання цього твору його не полишала. Завдяки допомозі Івана Франка, «Одіссею» [1, с. 110] було надруковано у львівській «Правді» [6] аж у 1892 році під псевдонімом Петра Байди. Царський уряд не міг пробачити йому це видання українською мовою і з'явилося розпорядження про звільнення його з роботи.

Останній період життя Петра Ніщинського був важким. Матеріальні труднощі та переслідування з боку царського уряду за активну діяльність у галузі українського мистецтва відбилися на його творчій праці та на стані здоров'я. Ніщинський жив удівцем в однокімнатній одеській квартирі, змушений був шукати підробітків, які забирали багато часу й виснажували сили. У 1896 році композитор всю зиму хворів. Старість, хвороби, самотність... Він звик жити серед людей і приносити їм користь. Не витримавши самотності, Петро Іванович, хворий, знесилений, переїхав до дочки в село Ворошилівку, на Поділля (Тиврівський район Вінницької області). Там він і помер 4 березня 1896 року.

Отже, життєва дорога Петра Івановича Ніщинського, людини, яку Бог щедро обдарував багатьма талантами, була нелегка. Йому випало жити у часи, коли українська культура та українська мова були заборонені царськими указами, але незважаючи на перешкоди, він працював в ім'я України. Своїм талантом дивував сучасників, створював такі твори, які навіки залишилися у пам'яті українського народу. Петро Іванович залишив після себе хоч небагато творів, зате непересічних, яскравих, які збагатили мистецьке життя свого часу і зберегли інтерес для наступних поколінь. Він ніс любов до народної пісні, що жила в серці довіку.

Список використаних джерел

1. Бабенко І. Д. Іллінеччина в глибині століть і в наш час. Іллінці, 2001. 120 с.
2. Джус Ніна. Пісенні крила сивої зозулі (До 180-річчя з дня народження відомого українського композитора і поета-перекладача Петра Івановича Ніщинського). *Світлиця*. 2012. Липень – вересень. № 3(38).

- С. 46–48.
3. Дитиняк Марія. Українські композитори: Біо-бібліографічний довідник. № 14. Едмонтон, 1986. 160 с.
  4. Завальнюк А. Ф., Марчук Т. О. Славетний подолянин Петро Іванович Ніщинський. Вінниця, 2012. 64 с.
  5. Лазанська Т. І. Ніщинський Петро Іванович // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2010. 728 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Nischynskyj_P
  6. Марчук Т. Відданий меті (До 170-річчя з дня народження Петра Ніщинського). Вінниця, 2002. URL: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/nishhinskij-petro-ivanovich>
  7. Рудник Ольга. Надсобський край – Іллінецький район. Вінниця, 2021. 386 с.
  8. Саксаганський Панас Карпович. По шляху життя: мемуари. Харків: Державне літературне видавництво, 1935. 230 с.
  9. Стех Ярослав. Ніщинський став Прометеєм української культури. 2017. 19 травня. URL: <https://svoboda-news.com/svwp/ніщинський-став-прометеєм-українськ/>

Юлія Пузир

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Відеоматеріали – надзвичайно корисний ресурс для вивчення іноземної мови, особливо для розвитку умінь аудіювання та покращенню вимови.

Завдяки перегляду відео учні мають можливість слухати живу англійську мову з різними діалектами та вимовою. Відеоматеріали підвищують ефективність розуміння учнями змісту навчального матеріалу, адже при слухо-зоровому сприйнятті засвоюється 60 % інформації.

Слід зазначити, що застосування на уроці відеофільму – це не лише використання ще одного джерела інформації. Використання відеофільму сприяє розвитку різних сторін психічної діяльності учнів, і передусім, уваги і пам'яті.

Під час перегляду в аудиторії виникає атмосфера спільної пізнавальної діяльності. У цих умовах навіть неуважний учень стає уважним. Для того, щоб зрозуміти зміст фільму, учням необхідно докласти певні зусилля. Так мимовільна увага переходить в довільну. А інтенсивність уваги робить вплив на процес запам'ятовування.

Використання різних каналів вступу інформації (слуховий, зоровий,